

BOHDAN WINIARSKI

PPC 10

MOWY KONSTYTUCYJNE

Pr. II 6647

POZNAN 1937

JAN JAGHOVSKI
Księgarnia Uniwersytecka Sp. z o.o.
POZNAN, UL. MATKA 8/9

Spis treści

I O rewizję Konstytucji	7
II Pomysły Bloku Bezpartyjnego	21
III Konstytucja a rządy pomajowe	39
IV O ustrój państwa narodowego	59
V Prawo wyborcze Bloku Bezpartyjnego	81

Mowy, które obecnie zostają wydane drukiem podług stenogramów sejmowych, przygotowywane były z dnia na dzień, w ogniu walki, i dlatego nie mogą rościć sobie pretensji do oceny ze stanowiska wartości literackiej.

Są one przede wszystkim dokumentem do historii okresu, w którym grupa rządząca, doszedłszy do władzy przez zamach majowy 1926 r., usiłowała wszelkimi sposobami, pomijając względy interesu narodowego, gospodarczego, prawne i moralne, umocnić się na zdobytych stanowiskach. Jednym z odcinków tej walki była sprawa zmiany ustroju, prowadzona zygzakami przez dziewięć lat, wreszcie wobec zbliżającego się końca Józefa Piłsudskiego sforsowana w r. 1935.

Mowy te stanowią dokument jeszcze w innym kierunku. Pierwszy Sejm zwyczajny (1922—1927) przyczynił się walcie do powodzenia zamachu majowego przez pocziwą prostoduszność, brak przewidywania albo zbytnią wiarę w prawość natury polskiej u jednych, pograżenie się w kombinacjach parlamentarnych na sposób austriacko-galicyjski u drugich, przez otwarty i namiętny — jakże ciężko potem opłacony! — udział trzecich. Po zwycięstwie przewrotu Sejm ten, który ulegle słuchał pogrózek o łamaniu kości i trzaskania bata nad głowami, już był niezdolny do niezależnego pełnienia swych czynności, miał przetrącony kręgosłup. Dopiero po wyborach 1928 r. głos nielicznego wówczas Klubu Narodowego, o składzie znacznie zmienionym, głos donośny a odważny, wytykający błędy, piętnujący fałsze i nadużycia, zawsze wskazujący drogi naprawy, dopiero ten głos sprawił, że podniosły się w Polsce głowy, prosto spojrzwały oczy, nigdy nie zawodzący żywioł narodowy zabrał się do pracy od podstaw, której dziś oglądamy wyniki. Mowy konstytucyjne

należały do tych, które zwracały się wprost do społeczeństwa, aby uświadamiać, podnosić na duchu, zagrzewać do walki, i to swoje zadanie spełniły.

Mowy te pozwalają zrozumieć pochodzenie, charakter i cel postanowień konstytucji kwietniowej 1935 r. dokładniej, aniżeli to byłoby możliwe na podstawie przedstawień i komentarzy referentów, mówców i pisarzy urzędowych.

Wreszcie nie bez znaczenia będzie okoliczność, że znalazła w nich wyraz określona postawa zasadnicza, moralna, prawna i polityczna, która odbija się na naprawie ustroju przeprowadzonej przez obóz narodowy, niezależnie od tego, jak ten ustrój będzie ujęty w szczegółach, jakie rozwiązania techniczne poszczególnych zagadnień przyjmie Konstytucja narodowa.

Jako uzupełnienie dodane zostało przemówienie o prawie wyborczem, wygłoszone w Komisji Konstytucyjnej Izby Poselskiej dn. 12 czerwca 1935 r.*).

*) Tytułiki, dodane przez prasę, która ogłaszała te mowy, utrzymano, gdyż wielu ułatwią one czytanie, choć niektórym mogą je utrudnić.